

VRIJHEID CHRISTENEN IN CHINA

VRIJHEID CHRISTENEN IN CHINA

Auke van der Helm MA

Juridisch consultant

Dit rapport richt zich op het beantwoorden van de vraag hoe de situatie vandaag de dag is van christenen in China. Daarbij ligt specifiek de focus op de situatie van christenen die actief hun geloof belijden in China.

INHOUD

1	ACHTERGROND.....	2
2	BRONNEN.....	3
3	TOENEMENDE DRUK OP GODSDIENSTVRIJHEID.....	4
3.1	Geen vrijheid van godsdienst.....	4
3.2	Toenemende controle overheid.....	5
3.3	Toenemend aantal incidenten.....	6
3.4	'Evil cults'	7
3.5	Negatieve belangstelling	8
3.6	Geregistreerde kerken	8
4	CONCLUSIES.....	10

1 ACHTERGROND

Het onderzoek dat aan dit rapport ten grondslag ligt heeft verschillende aanleidingen. Het Algemeen Ambtsbericht China van 19 februari 2018 stelt dat de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging gedurende de verslagperiode nog meer onder druk kwam te staan dan voorheen.¹ Dat werpt de vraag op wat deze ontwikkeling betekent in zaken van Chinese christenen of bekeerlingen die in Nederland asiel hebben aangevraagd. Directe aanleiding voor het onderzoek is de asielaanvraag van een Chinese christen in Nederland. De betreffende aanvraag werd bij beschikking in 2015 door de IND afgewezen en door de Raad van State werd deze afwijzing bevestigd in 2016. Daarbij is aangevoerd dat, mede op basis van door de asielzoeker aangevoerde bronnen, niet kan worden gesteld dat 'een ieder die zich heeft aangesloten bij een huiskerk reeds wegens het enkele lidmaatschap in de negatieve belangstelling van de autoriteiten staat'.² In de betreffende procedure is tevens aangevoerd dat het destijds leidende Algemeen Ambtsbericht China uit 2012 aangaf dat er regionale verschillen bestaan in de wijze waarop de overheid zich opstelt ten opzichte van de mogelijkheid tot godsdienstbeoefening van niet-geregistreerde kerken en dat de autoriteiten van de provincie Jiangsu, waar de betreffende Chinese christen woonde, toleranter is.³ Nu de betreffende Chinese christen opnieuw een asielaanvraag wil indienen en aangeeft het geloof actief te willen uitdragen rijst de vraag wat er op basis van recent bronnenmateriaal kan gezegd worden over de situatie van christenen in China die hun geloof actief belijden en hoe groot het risico is dat Chinese christenen in Nederland bij terugkeer naar China te vrezen hebben voor een behandeling als bedoeld in art. 3 EVRM.

¹ AAB China 2018, p37.

² Afdelingsuitspraak, 4 maart 2016, 201507661/1/V2.

³ AAB China 2012, p34.

2 BRONNEN

In het kader van het onderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Country Dossier China, januari 2019, World Watch Research (hierna: WWR 2019).
- Persecuted and Forgotten?, Aid to the Church in Need
- Religious Freedom Report 2018 China, Aid to the Church in Need (hierna: RFR 2018).
- China Aid Annual Report 2018 (hierna: China Aid Report).
- Rapport Amnesty International 2017/2018 China, Amnesty International⁴ (hierna: AI rapport).
- Country Information and Guidance, China: Christians, juni 2014, UK Home Office (hierna CIG 2014).
- Country Information and Guidance, China: Christians, maart 2016, UK Home Office (hierna: CIG 2016).
- Algemeen Ambtsbericht China 19 februari 2018, Ministerie van Buitenlandse Zaken (hierna: AAB China 2018).
- Algemeen Ambtsbericht China december 2012, Ministerie van Buitenlandse Zaken (hierna: AAB China 2012).
- Beantwoording van kamervragen over het bericht dat christenvervolging in China verviervoudigd is, 22 maart 2019, minister van Buitenlandse Zaken⁵

⁴ <https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/china/report-china/>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/stef-blok/documenten/kamerstukken/2019/03/22/beantwoording-kamervragen-over-het-bericht-dat-christenvervolging-in-china-verviervoudigd-is>

3 TOENEMENDE DRUK OP GODSDIENSTVRIJHEID

3.1 GEEN VRIJHEID VAN GODSDIENST

Het AAB China 2018 geeft aan dat de druk op de vrijheid van godsdienst in China gedurende de verslagperiode nog meer onder druk kwam te staan dan voorheen. Maatregelen die de Chinese overheid heeft getroffen strekken tot doel om ongeautoriseerde activiteiten van religieuze groepen harder aan te pakken en de toch al grote mate van controle ten aanzien van christengroeperingen, moslimgemeenschappen en andere religieuze groepen aan te scherpen.⁶ Met betrekking tot ondergrondse (protestantse) kerken en huiskerken stelt het AAB China 2018 onomwonden:

*"Ondergrondse (protestantse) kerken en huiskerken zijn officieel verboden in China. Protestantse gelovigendiensten sluiten zich aan bij de door de staat goedgekeurde en geleide protestantse kerk, de Three-Self Patriotic Movement (TSPM). (...) Ongeregistreerde huiskerken worden door de autoriteiten als een bedreiging gezien omdat zij zich onttrekken aan de controle van de Communistische Partij. (...). De Chinese autoriteiten trachtten in de verslagperiode door (administratieve) pesterijen en een restrictief beleid druk uit te oefenen op (huis)kerken om zich aan te sluiten bij de TSPM. Dit gebeurde onder meer door onaangekondigde invallen tijdens diensten, uitzettingen uit ontmoetingsplaatsen en een officieel verbod op godsdienstige activiteiten van huiskerkgemeenschappen."*⁷

Dit alleen al maakt duidelijk dat de Chinese regering een lijn heeft ingezet die erop gericht is dat alle christenen in China zich conformeren aan de door de Chinese Communistische Partij (CCP) goedgekeurde lijn. De minister van Buitenlandse Zaken, Stef Blok, heeft in antwoord op kamervragen over de verviervoudiging van christenvervolging in China het volgende gezegd over wat dit betekent in het kader van godsdienstvrijheid:

*"Chinese wetgeving biedt ruimte voor interpretatie over wat in het licht van deze kwalificaties toelaatbaar is. In de praktijk betekent dit dat er in China, en derhalve ook bij organisaties als de door de Chinese overheid gecontroleerde Patriotic Religious Association, niet gesproken kan worden van vrijheid van religie en levensovertuiging, zoals verankerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten."*⁸

De minister van Buitenlandse Zaken geeft hier dus aan dat binnen de Patriotic Religious Organisations, waar het TSPM er één van is, geen sprake is van godsdienstvrijheid.

⁶ AAB China 2018, p37.

⁷ AAB China 2018, p39.

⁸ Beantwoording van kamervragen over het bericht dat christenvervolging in China verviervoudigd is, p3.

3.2 TOENEMENDE CONTROLE OVERHEID

De CCP heeft haar grip op religie in 2018 verder vergroot. In het AAB China 2018 wordt nog melding gemaakt van het State Administration of Religious Affairs (SARA) die verantwoordelijk is voor het toezicht op en beoordelen van de legitimiteit van religieuze activiteiten. Uit het China Aid Report blijkt dat het SARA in 2018 is opgegaan in het United Front Work Department (UFWD), het departement dat de leiding heeft over religieuze zaken en welke onderworpen is aan de CCP. Daarmee neemt de CCP direct en openlijk de controle over religie⁹. Deze ontwikkeling past in het beeld dat door meerdere bronnen wordt geschetst. Het AI Rapport wordt gesteld dat de 'Regulations on Religious Affairs', die per 1 februari 2018 van kracht werd,

*"codified far-reaching state control over every aspect of religious practice, and extended power to authorities at all levels of the government to monitor, control and potentially punish religious practice."*¹⁰

In de praktijk wordt deze verre gaande controle op verschillende manieren duidelijk. In maart 2018 werd, onder meer door de door de CCP via de UFWD gecontroleerde, TSPM een 5-jaren plan voor de sinificatie van het christendom officieel gelanceerd. Het China Aid rapport zegt hierover:

*"The outline proposes 'cultivating and implementing the socialist core values, and guiding the Sinicization of Christianity', making it clear that the 'Sinicization of Christianity' means to change 'Christianity in China' into 'Chinese Christianity', emphasizing that 'the heart and soul of Christianity's Sinicization is to Sinicize the Christian theology', and even proposing to 're-translate the Bible or re-write biblical commentaries'. The outline also advocates for 'incorporating Chinese features into church worship services, hymns and songs, clergy's attire, and the architectural style of church buildings'. This includes 'editing and publishing worship songs with Chinese characteristics and promoting the Sinicization of worship music', 'using uniquely Chinese art forms, such as Chinese painting, calligraphy, inscription, and paper-cutting, to express the Christian faith', and 'encouraging churches to absorb Chinese architectural or local architectural styles', etc. The implementation of the outline will be directed by the National Religious Affairs Bureau, and the national TSPM and CCC, as well as its branches in every locality are expected to cooperate."*¹¹

Ook het WWR 2019 stelt dat de kerk in toenemende mate wordt geraakt door de nieuwe actieve rol van de staat. In het rapport wordt gesteld dat:

"The Church in China is increasingly affected by the state's new approach of actively giving guidance instead of simple administration, regardless of whether state-approved or non-registered churches are meant. Restrictions come in indirect ways, such as through the renewed emphasis on Communist ideology and rhetoric, but much more by limiting the space in which churches can operate, as they come under pressure to adapt their ministry

⁹ China Aid Report, p17.

¹⁰ AI Rapport.

¹¹ China Aid Report, p24.

and are more closely watched. Since the Christian community is the largest, organized, social force not controlled by the Communist authorities, Christians are anyway seen with suspicion. The regulations on religion, implemented from 1 February 2018 onwards, provide authorities with the legal provisions for a stricter form of guidance.”¹²

3.3 TOENEMEND AANTAL INCIDENTEN

Uit bovenstaande blijkt dus dat zowel geregistreerde als niet-geregistreerde kerken worden geraakt door deze nieuwe rol van de staat en de nieuwe regelgeving. In het verlengde hiervan wordt ook een toename van invallen gerapporteerd, aldus WWR 2019:

“Due to the new regulations on religion, many more reports are emerging of crackdowns on churches -experienced by both TSPM and house-churches all over the country. Crackdowns include the confiscation of Christian material (including Bibles), raids, fines and arrests (especially of church leaders). The authorities do everything they can to block reporting. The Sinicization of all churches continues.”¹³

Aid to the Church in Need rapporteert eveneens over een toenemend aantal invallen, vernielingen van kerken en restrictieve regelgeving. In ‘Persecuted and Forgotten?’ werd in de periode van 2015-2017 al een toename gezien van het vernielen van kerken en kruizen, dreiging van restrictieve regelgeving en het scherper in de gaten houden van kerken.¹⁴ Ook in het RFR 2018 rapporteert Aid to the Church in Need over de toegenomen grip op religie vanuit de CCP. Het RFR 2018 geeft ook voorbeelden van vernieling van kerken, neerhalen van kruizen en arrestatie van voorgangers en christenen die zich verzetten tegen de vernielingen. Maar ook om andere, onduidelijke redenen, werden christenen gearresteerd en vastgezet:

“In Sichuan Province, over 200 members of the Early Rain Church in Chengdu were detained by authorities in May 2018, to prevent them from holding a prayer vigil for victims of the 2008 Sichuan (Wenchuan) earthquake. Pastor Wang Yi was detained by police on 11th May 2018 and accused of “picking quarrels and causing trouble.”¹⁵

Ook in ‘Persecuted and Forgotten’ worden veel voorbeelden aangehaald van vernieling van kerken, kruizen en arrestatie van voorgangers. Dit geldt ook voor het China Aid Report. Uit dit rapport valt eveneens op te maken dat in de regio waartoe de provincie Jiangsu ook behoort, er een forse toename is van ‘persecution cases’ waarin meer dan 200.000 mensen zijn vervolgd en meer dan 2.000 mensen zijn vastgezet.

Het WWR 2019 stelt verder nog dat niet duidelijk is hoe de Chinese overheid tegen het christendom en de rol in de maatschappij aankijkt maar tegelijkertijd is men daar vooruitkijkend niet positief over:

¹² WWR 2019, p5

¹³ WWR 2019, p5.

¹⁴ Persecuted and Forgotten?

¹⁵ RFR 2018, p3.

*"The question for the future is whether the governing authorities can view Christians as a positive force in society. It seems that Christians will only be seen as a positive and contributing force for establishing a "harmonious society", if they Sinicize and submit to Communist and Socialist thinking. In this respect, even government-affiliated churches are coming under increasing pressure. If the first year of implementing the new regulations on religion are anything to go by, churches are deemed by the government to be a considerable threat."*¹⁶

De sinificatie van kerken houdt derhalve in dat een kerk zich conformeert aan de door de CCP voorgeschreven lijn of ophoudt te bestaan. China Aid concludeert dat het christendom wordt beschouwd als een vijand:

"Attempts were made to eliminate all house churches, including outlawing influential mega house churches across the nation, removing their presence on the internet, and forbidding evangelistic organizations from proclaiming the Gospel online; having pilot house churches either join the Three-Self Church or disband; disqualifying house church clergy for evangelism; and misusing fines and other administrative penalties on house churches in the name of "illegal religious activities" to exhaust churches financially."

3.4 'EVIL CULTS'

Het AAB China 2018 stelt dat groepen die door de Chinese overheid worden aangeduid als 'evil cults' worden vervolgd op basis van artikel 300 van de strafwet. Op grond daarvan kunnen lede van dergelijke groepen tot zeven jaar gevangenisstraf krijgen wegens het verstoren van de openbare orde of het uitdelen van publicaties. Leiders van dergelijke groepen lopen verhoogd risico op vervolging, maar ook volgers en leden lopen risico te maken te krijgen van repressieve maatregelen van de overheid. Volgens het AAB China 2018 hangt het er wel van af tot welke groep iemand precies hoort. De verdenking dat iemand tot de Falun Gong behoort is op zich al voldoende om in de negatieve belangstelling van de autoriteiten te komen, maar leden van een ongeregistreerde proteststante beweging hoeven niet direct te maken te krijgen met repressieve overheidsbejegening.¹⁷ Het AAB China 2018 stelt dat in de verslagperiode met name leden van de Falun Gong en aanhangers van de Church of the Almighty God het risico liepen te maken te krijgen met detentie, vervolging, martelingen en andere repressieve maatregelen van de overheid.

In WWR 2019 wordt in het kader van 'evil cults' ook gesproken over de Church of the Almighty God en vermeende agressie vanuit deze groep. Naar aanleiding van een moord in een restaurant waar de Church of the Almighty God van werd beschuldigd traden de autoriteiten veel strenger op tegen dergelijke 'evil cults'. WWR 2019 voegt daaraan toe:

¹⁶ WWR 2019, p7.

¹⁷ AAB China 2018, p41

*"However, the authorities are often neither willing nor able to distinguish between a cult and a genuine Christian group, so genuine Christian (house) churches sometimes come under the authorities' cult category as well."*¹⁸

Bovenstaande stelt dus dat huiskerken willekeurig gevaar kunnen lopen op vervolging. Het is echter niet duidelijk op welke schaal dit zou gebeuren. Andere bronnen geven hierover geen informatie.

3.5 NEGATIEVE BELANGSTELLING

In de Afdelingsuitspraak van 16 maart 2016 in de zaak van een Chinese christen wordt uit het CIG 2014 aangehaald dat

*"there may be a risk of persecution, serious harm, or ill-treatment engaging international protection for certain individual Christians who conduct themselves in such a way as to attract the local authorities' attention to them or their political, social or cultural views."*¹⁹

In het CIG 2016 wordt in vergelijkbare bewoordingen gesproken:

*"There may be a risk of persecution or serious harm for dissident bishops or certain individual Christians who choose to worship in unregistered churches and who conduct themselves in such a way as to attract the local authorities' attention to them or their political, social or cultural views."*²⁰

Hoewel situatie sinds 2018 danig is veranderd, zoals reeds betoogd, gaven deze bewoordingen al aan dat er destijds reeds sprake was van risico op vervolging van bepaalde individuele christenen. Niet duidelijk is naar welke individuen het CIG 2016 verwijst of wat precies maakt dat deze individuen in de negatieve belangstelling komen van de Chinese overheid. Wat welk duidelijk is, is dat de kans om in de negatieve belangstelling van de autoriteiten te komen groter is geworden. Het China Aid Report vermeldt immers dat autoriteiten kerken verplichten om camera's in de kerken op te hangen.²¹ Op deze wijze zijn autoriteiten in de gelegenheid om op afstand toezicht te houden binnen de kerkmuren.

3.6 GEREGISTREERDE KERKEN

Uit hetgeen hierboven is beschreven blijkt al wel dat de CCP er alles aan gelegen is om een strenge controle uit te oefenen op alles wat religie is. Religie wordt alleen toegestaan wanneer deze zich houdt aan de kaders die door de Chinese overheid worden gesteld. Deze kaders zijn zo ingrijpend dat de Chinese overheid zelfs het plan heeft opgevat om te sleutelen aan de Bijbelvertaling. Het betekent dat ook de geregistreeerde kerken zijn onderworpen aan een regime

¹⁸ WWR 2019, p9.

¹⁹ CIG 2014, p5.

²⁰ CIG 2016, p7.

²¹ China Aid Report, p25,26,33,45 and more.

waarbinnen vrijheid van godsdienst niet mogelijk is. De controle vanuit de Chinese overheid binnen de geregistreerde kerken is groot. Bijvoorbeeld, de hierboven genoemde verplichting om camera's op te hangen in de kerk betreft een verplichting voor geregistreerde kerken. Het China Aid Report stelt, met betrekking tot geregistreerde kerken, zelfs:

*"In China, politics commands and leads religion, guiding Christianity and Christians to shift from 'Obey the Lord, follow the Lord' to 'Obey the Party, follow the Party'. Examples of this shift include: the Ten Commandments became 'the Nine Commandments' in Henan province due to Xi Jinping's opposition to the first commandment; the CCP's version of the 'Three Character Canon' appeared in Jiangxi province to proclaim and promote the new Regulations on Religious Affairs, and the portraits of Jesus or Mary at believers' homes were forcibly removed and replaced with Xi Jinping's portrait. Some churches' worship service programs were forcibly revised in Anhui province, and at some churches in Henan province, the pictures of Xi Jinping and Mao Zedong were posted on the left and right side of the cross, and a flag of China was put next to them."*²²

En verderop:

*"Full control was exercised over the Three-Self Churches in the name of standardizing management, including religious activity sites, personnel, funding, and church activities. For example, evangelists were re-evaluated, and restrictions were placed on the number of evangelists and the method of evaluation, and even the content of sermons was monitored. Churches were asked to make a plan for developing new converts and surveillance cameras were installed all over churches."*²³

²² China Aid Report, p79.

²³ China Aid Report, p79.

4 CONCLUSIES

Uit de genoemde bronnen blijkt heel helder dat de druk op godsdienstvrijheid in China toeneemt. De CCP speelt sinds 2018 een meer actieve rol in het voorschrijven van hoe religie moet worden ingevuld en de controle neemt toe. De geregistreerde kerken staan inmiddels onder volledige controle van de CCP. De vraag hoe de situatie voor christenen is die hun geloof actief belijden kan op basis van bovengenoemde bronnen helder worden beantwoord. Het staat namelijk als een paal boven water dat alle bronnen wijzen op een algehele toenemende verslechtering van de godsdienstvrijheid voor alle christenen en kerken, zowel geregistreerd als ongeregistreerd, zowel actief belijdend als in het geheim en alleen binnen de kerk. Deze toenemende verslechtering zit voor een groot deel in een toename van vernieling van kerken en kruizen, het beperken van de ruimte voor het samenkomsten en een toename van controle op wat er in de kerken gebeurt middels voorschriften en cameratoezicht. Maar voor iedere kerk of christen geldt dat zij mee moeten gaan met de lijn die de CCP voorschrijft. Dit houdt in dat het niet mogelijk is om in geregistreerde kerken het geloof op de eigen wijze te belijden en buiten de geregistreerde kerken is het per definitie niet toegestaan.

Daarboven op komt nog het aangescherpte cameratoezicht in kerken. Kerk zijn kan alleen nog maar in verboden vorm (en dus in het geheim), of letterlijk voor het oog van de CCP. Wanneer het actief belijden van het geloof zich beperkt tot het samenkomen en actief belijden binnen de muren van de kerk vind ook dit thans plaats binnen het zicht van de autoriteiten. Daarmee wordt de kans om in de negatieve belangstelling van de autoriteiten te komen alleen maar groter. Omdat de nieuwe regels in 2018 van kracht zijn geworden, tekenen de gevolgen zich vooralsnog niet duidelijk af. Bronnen zijn echter op basis van ervaringen in het verleden hierover niet positief.

COLOFON

AUTEURSRECHT

Op dit document is de Auteurswet van toepassing. Dit document mag vrij verspreid worden mits onverkort en voorzien van de originele voor- en achterpagina/-omslag met onverkorte vermelding van het gestelde in dit colofon.

Delen uit dit rapport mogen overgenomen en verspreid worden onder vermelding van:

"Overgenomen uit het rapport 'Vrijheid christenen in China' van Auke van der Helm MA, stichting Gave, juli 2019. Dit rapport kan gedownload worden van www.juridisch.gave.nl."

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

Stichting Gave verlangt ernaar dat de vluchtelingen die naar ons land komen, worden gezien en geliefd. Gave is een interkerkelijke organisatie, die kerken en christenen bewust maakt van de bijbelse roeping om vluchtelingen gastvrij te ontvangen. De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolging.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
T 0341 - 460 328
www.gave.nl | juridisch@gave.nl
IBAN NL85 INGB 0006 9900 56